

**PROGRAMA MARCO
MUNICIPAIS 2023**

**UNHA
NOVA GALIZA**

**CONCELLO
A CONCELLO**

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

1. A Galiza que vén: unha nova Galiza, concello a concello

2. Principios: cabeza e corazón na Galiza

3. Promoción económica e innovación

- Economía local e emprego
- Desenvolvemento rural con futuro
- Turismo
- Servizos e comercio local
- Sectores patrimoniais e culturais
- Retorno da mocidade emigrada

4. Calidade de vida. Os desafíos da emerxencia climática

- Dereito ao espazo público
- Cambio de modelo na mobilidade. Aire fresco!
- Sustentabilidade ambiental
  - Ciclo da auga
  - Residuos municipais
  - Iluminación e enerxía
  - Urbanismo, territorio e medio

5. Democracia, transparencia e participación

6. Benestar social: o dereito a unha vida digna

- Inclusión e benestar
- Actividade física
- Vivenda

7. A identidade como ferramenta de transformación

- Concellos galegos, concellos en galego
- Unha verdadeira política cultural
- Patrimonio
- Memoria histórica
- Dereitos e símbolos nacionais
- Apoio aos sectores emerxentes

8. Servizos públicos de calidade

9. Concellos pola igualdade e contra o patriarcado

- Acción feminista
- A diversidade, garantía da igualdade

10. Capaces! Concellos ben xestionados

- As novas TIC ao servizo da sociedade

11. Concellos comprometidos coas persoas maiores

1. A GALIZA QUE VÉN: UNHA NOVA GALIZA, CONCELLO A CONCELLO

Estamos nunha situación caracterizada polos intensos cambios xeopolíticos a nivel mundial. O lento ocaso do “século americano”, da “pax americana” armada até os dentes e en continuas guerras contra actores menores, está a mudar e aumentar en agresividade. Coa hexemonía dos USA cada vez máis precaria e ameazada ante a emerxencia ou recuperación de novos actores, tanto globais como rexionais, que reclaman o recoñecemento dun status acorde a súa importancia agudízanse as contradicións que teñen os seus puntos críticos, os seus potenciais “casus belli”, en Ucraína, por desgraza xa en guerra aberta, e en Taiwan, en guerra latente.

Mostras evidentes desta elevada agresividade contra os novos actores mundiais xa tivemos nos recentes anos coa guerra comercial desatada polos USA baixo a administración Trump e continuada pola administración Biden. A inflación actual, que corroe a capacidade adquisitiva de amplas capas da poboación, xa comezara antes da guerra de Ucraína, foi consecuencia directa desa guerra comercial agravada despois polas consecuencias da guerra.

A Unión europea e os estados membros están a amosar unha actitude tan servil e submisiva aos designios dos USA que se poderían cualificar con precisión como colonias ianquis. As sancións contra Rusia adoptadas ao ditado dos USA, a quen máis prexudican é os estados europeos. Os únicos beneficiados son os propios USA e as transnacionais enerxéticas e da alimentación. Non existe ningunha razón obxectiva para a actual carestía enerxética nin para a inflación europea máis alá das medidas adoptadas polos países europeos.

Comentario á parte merece a chamada “esquerda europea” coa súa deserción de calquera ideal de suposta esquerda a nivel xeoestratéxico. A submisión e o seguidismo dos instrumentos de dominación USA, sexa a OTAN, o aumento do gasto militar, ou a aplicación de sancións autodestrutivas. A carencia absoluta de alternativas de “esquerda” a unha situación que desmellora as condicións de vida de amplas capas da poboación explica a emerxencia das forzas políticas de extrema dereita.

As forzas defensoras europeas da “democracia occidental”, quer da dereita tradicional quer da esquerda tradicional, móstranse tan submisas cos USA e coas transnacionais como duras con todo movemento que cuestione ou contradiga os seus “sacrosantos estados” entregados en corpo e alma aos intereses ianquis. O proceso de recentralización do Estado español é unha boa mostra dese comportamento.

Esta dinámica está a ter moi serias consecuencias na sociedade galega e, por tanto, nos concellos galegos, que dificilmente soportarán, co déficit crónico de financiamento que arrastran, facer fronte a necesidades tan elementais como pagar a factura enerxética multiplicada, por non entrar na enorme dificultade de tentar paliar os efectos desta crise inflacionaria nos sectores máis vulnerábeis da súa veciñanza. Diante destas circunstancias, non existe capacidade real para actuar ante a inanición da administración competente que é a Xunta.

A intensa e planificada ofensiva contra a Galiza, a súa economía, os seus sinais de identidade e as súas clases populares, empeorou drasticamente a economía e o benestar da inmensa maioría de galegos e galegas. A riqueza producida foi progresivamente

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

detraída das clases populares e do propio País para a entregar ao grande capital. Como consecuencia desta cruel ofensiva, a sociedade galega atópase hoxe nunha situación aínda moito máis precaria que hai algúns anos, conformando unha situación de auténtica emerxencia nacional e social.

Paralelamente, o Estado foi dando pasos firmes no ámbito lexislativo e institucional para que o deseño antisocial e antigalego adoptado fose avanzando sen obstáculos. Centrándonos nos concellos, o poder central actuou fundamentalmente en dúas direccións: o baleirado competencial e as restricións de financiamento e control case absoluto do seu gasto. Na Galiza vimos padecendo un sistema de financiamento local controlado desde Madrid que non se adecúa ás características do noso País e non atende as nosas necesidades.

Isto limita moito a capacidade de intervención dos concellos para poderen actuar, particularmente ante as cada vez máis frecuentes situacións de emerxencia social, para facer fronte ás novas necesidades sociais, ao desemprego, á pobreza e á exclusión de cada vez máis amplos sectores populares, convertendo as súas competencias socioeconómicas en papel mollado e reducindo a capacidade de actuación social da institución municipal.

Aliás, os procedementos de contratación e de control do gasto son cada vez máis complexos e controlados desde Madrid, nunha manifestación patente da fortísima recentralización que estamos a padecer. Este feito provoca un aumento de burocracia sen precedentes e unhas enormes dificultades para poder resolver as necesidades en tempos lóxicos e socialmente asumíbeis, para alén de actuaren a contrario da tan proclamada transparencia e democratización da administración local.

Mais o obxectivo principal é favorecer a penetración das grandes compañías transnacionais con sede en Madrid nos contratos de todo tipo -quer de obras quer sobre todo dos servizos públicos privatizados- en detrimento das empresas, comercio e profesionais galegos, locais e de proximidade. É mais unha maneira de detraer a riqueza do País a favor dos intereses da oligarquía española e das redes transnacionalizadas en que opera.

A actual configuración do Estado español aséntase nun modelo político e institucional ferreamente controlado desde Madrid con todo o aparello político, xudicial, financeiro, económico, coercitivo e mediático de que dispón o réxime.

Fronte a todo isto, a presenza do BNG nos concellos debe servir para cuestionar decididamente o contexto tan adverso para a Galiza e as súas clases populares; para pular por reverter a situación de emerxencia que padecemos como pobo: desemprego, emigración, sangría demográfica, degradación dos servizos públicos, desmantelamento económico e produtivo, desgaleguización...; para confrontar a negación dos dereitos da nosa nación, e para defender políticas no ámbito local que se enmarcan claramente na alternativa de ruptura e soberanía que o BNG defende para a Galiza.

Porque o do BNG é un proxecto nacional e nacionalista, que parte de que tamén se pode e se debe construír unha nova Galiza desde os concellos. Unha Galiza de cidades, rural e vilas con servizos de calidade; con tecido económico vivo e emprego; con calidade de

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

vida, e con capacidade para decidir o seu presente e o seu futuro en aras do benestar de todo o noso pobo.

Os concellos constitúen o primeiro e decisivo chanzo en que o BNG pode desenvolver políticas nacionalistas e verdadeiramente transformadoras, que melloren a vida das clases populares, que contribúan para facer medrar a cohesión social e a autoestima nacional. Porque os concellos como institución tamén poden e deben implicarse na defensa da Galiza, da nosa lingua, da nosa cultura, da democracia e dos dereitos nacionais do noso País.

Aliás, os concellos son tamén o primeiro e decisivo chanzo para articular e reforzar unha alternativa nacionalista que ofrece políticas propias, centradas na nosa realidade, sen submisión a dinámicas e intereses alleos á Galiza. Nesa medida, unha presenza elevada do BNG nos concellos contribuirá para o avance do proceso de liberación nacional da Galiza, no camiño da construción dunha hexemonía social imprescindible para a consecución deste obxectivo.

2. PRINCIPIOS: CABEZA E CORAZÓN NA GALIZA

A acción municipal do BNG implica unha alternativa ás políticas impostas ao noso País, ao tempo que desenvolve modelos participativos asentados no criterio de pór os intereses da maioría social, das clases populares, por riba de todo. O BNG enfrenta alí onde está, tamén nos concellos, un sistema político baseado na dominación e na desigualdade. O noso obxectivo é o de traballar por unha radical transformación social que teña como eixo a participación popular e o dereito a decidirmos libremente o noso futuro. É por iso que a actuación do BNG se rexe polos seguintes principios:

- A defensa, recuperación e potenciación dos sinais nacionais da Galiza, (nomeadamente a lingua, cultura, patrimonio natural, patrimonio material e inmaterial, símbolos...).
- A optimización dos recursos públicos e a xestión eficiente, eliminando o malgasto.
- A aposta por un modelo de relación coa sociedade baseado na equidade, que erradique calquera tipo de favoritismo e/ou discriminación baseada en afinidades, tradicións ou supostos privilexios adquiridos.
- A promoción da igualdade de xénero.
- O apoio a políticas abolicionistas da prostitución, que persigan o proxenetismo e o consumo de prostitución, ao tempo que dentro das súas competencias ofrezan servizos, axudas e atención específica a mulleres prostituídas.
- A defensa dos dereitos e liberdades das lesbianas, dos gais e das persoas transexuais, bisexuais e intersexuais (LGBTI).
- A equidade no acceso aos servizos públicos municipais para todos os sectores sociais con independencia da súa orixe, situación administrativa, idade, condición física e psicolóxica, e nivel de estudos, realizando un esforzo especial para garantir o acceso dos sectores sociais con maiores dificultades atendendo ao nivel de renda.
- A defensa, promoción e aproveitamento sustentábel dos nosos recursos ambientais, naturais e produtivos: a terra, o monte, os ríos, os humidais, as rías, o mar, o vento e o sol, entre outros. Impulso ao consumo de produtos locais e de tempada.
- A defensa e posta en práctica dos principios democráticos máis avanzados: dereitos colectivos e individuais, laicismo.
- A aposta pola participación social como eixo central do programa político na administración local, favorecendo a xestión de espazos municipais por parte de colectivos e entidades sociais ou a capacidade de intervención da veciñanza na política municipal.
- A descentralización e a potenciación do recoñecemento das parroquias naqueles concellos e casos en que estas manteñan unha vixencia e dinámica propia.
- A defensa da capacidade da Administración pública para prestar servizos e mellorar a vida dos galegos e das galegas. O BNG defende a xestión pública da Administración e dos servizos como a fórmula que mellor garante o seu funcionamento con criterios de calidade e interese público. En consecuencia, traballarase na recuperación da xestión directa dos servizos públicos municipais privatizados, explorando a fórmula da mancomunidade para facilitar esta vía naquelas entidades que presenten dificultades para a xestión directa en solitario. Neste sentido, á vista da existencia de externalizacións de servizos públicos esenciais e estratéxicos nas diferentes administracións co único fin de lucrar de forma privilexiada a determinadas empresas, é fundamental loitar contra as

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

medidas económicas e legais que dificultan a prestación directa destes servizos, así como a vixilancia das concesións e do seu incumprimento.

- O trato á veciñanza en exclusión social desde a dignidade e a confianza na promoción da súa autonomía persoal, deixando atrás a perpetuación de recursos asistencialistas e paternalistas.
- Construír e aprobar orzamentos municipais con enfoque de xénero.
- A integración real de persoas con diversidade funcional no social, así coma na aplicación e formulación de políticas de accesibilidade universal, identidade e recoñecemento da diversidade.

3. PROMOCIÓN ECONÓMICA E INNOVACIÓN

Unha das premisas para poder garantir benestar e calidade de vida é poder contar cun traballo digno. No entanto, unha das peores consecuencias da crise e das políticas que se nos veñen impondo é a destrución de emprego ou os atrancos e dificultades para podermos desenvolver as nosas potencialidades económicas, xerando aínda maior empobrecemento, precarización e emigración. Por iso, a pesar das limitacións derivadas do ríxido marco competencial, a nosa prioridade absoluta será a de abordar estratexias dirixidas a recuperar o dinamismo económico e a creación de emprego.

O BNG nos concellos tamén se esforzará para axudar na creación das condicións para impulsar e dinamizar a economía local, a posta en valor de recursos endóxeos para atinxir un modelo de crecemento económico sustentábel, ademais de apoiar e investir no coñecemento, a investigación e a innovación para pular por un modelo económico que sexa capaz de atinxir maiores niveis de emprego.

As claves fundamentais na necesaria transformación do noso tecido económico e social serán a capacidade de xerar coñecemento e a capacidade de innovar das empresas e da sociedade, de converter o coñecemento xerado nos concellos en na Galiza en valor económico e social.

O BNG desde os concellos impulsará medidas para favorecer a reindustrialización do país, como o impulso á xestión de solo empresarial e incentivos fiscais nun proceso nacional coordinado e esixindo da Xunta de Galiza o cumprimento das súas competencias en materia industrial.

Economía local e emprego

O BNG aposta nunha estratexia que permita planificar a actuación en sectores produtivos propios que pauten procesos de recuperación económica, social e mesmo cultural. Son estes sectores tamén os que contribúen a unha loita activa contra o desemprego xa que neles podemos encontrar grandes oportunidades para a contratación ou xacementos para proxectos innovadores de iniciativas e actividades profesionais. Por iso, o BNG traballará neste ámbito, desde unha perspectiva ampla xa que son moitos os casos en que será necesaria a visión supramunicipal que achega a comarca.

A investigación, o desenvolvemento tecnolóxico e a innovación son para o BNG os eixos cos que transformar o noso modelo produtivo e mellorar a competitividade da cadea de valor económico dos sectores da nosa nación.

A industrialización avanzada debe ser un obxectivo prioritario para as administracións na estratexia de especialización e posicionamento dos concellos nunha economía máis intensiva en coñecemento e de maior valor engadido. A multidisciplinariedade e a converxencia tecnolóxica deben servir para desenvolver capacidades e solucións aos

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

retos das cadeas de valor, locais e internacionais, e dar resposta ás necesidades de competitividade das empresas.

Neste sentido, desenvolveremos algunhas liñas de actuación para revertermos a actual situación:

- Impulsar un acordo local para a creación de emprego desde unha perspectiva integrada e participada, en que se fixarán as directrices xerais básicas entre todos os axentes implicados, públicos e privados.
- Apostar pola estratexia de I+D+i como un dos eixos fundamentais para manter políticas sociais máis xustas, formando e educando a cidadanía para romper a fenda dixital e favorecer o acceso a todas as políticas públicas e ás oportunidades que se desenvolvan no plano dixital.
- Contribuír desde os concellos ao desenvolvemento económico local a través de medidas indirectas, orientadas a resolver problemas estruturais como a mellora dos transportes e as comunicacións, de servizos tecnolóxicos e avanzados ás empresas, así como a unha ordenación territorial das actividades económicas que permita unha dotación adecuada de solo agrícola, empresarial e comercial.
- Apostar na creación de emprego público vinculado a servizos básicos locais para a poboación, como vía prioritaria para crear emprego estábel, e especificamente dirixido aos sectores de poboación que presentan taxas máis altas de desemprego, como son as mulleres e mozos e mozas. Para tal fin, reclamaremos a supresión da limitación á creación de emprego público destinado á creación, reforzo e ampliación de servizos públicos locais, establecida nas leis orzamentarias do Estado e da Galiza.
- Participar en iniciativas e programas comunitarios experimentais de emprego e autoemprego en colaboración con entidades e concellos de ámbito comarcal, e tamén en programas de cooperación entre concellos, Xunta e deputacións para facilitar a inserción laboral en novos xacementos de emprego.
- Crear redes de empresas comprometidas que favorezan a inserción laboral daqueles colectivos máis desprotexidos, "empresas colaboradoras". Esta rede traballará mediante convenios a prol da igualdade de oportunidades entre todas as persoas, a través de establecer vantaxes para aquelas que se adiran.
- Traballar por mellorarmos a formación no eido laboral e mellorar a relación coas tres universidades públicas galegas e cos centros educativos, especialmente cos centros integrados de Formación Empresarial facilitando a creación de programas e actividades de prácticas.
- Intensificar a colaboración cos servizos públicos de emprego para canalizar axudas para a contratación de desempregados polas corporacións locais ou en empresas que colaboran cos concellos.
- O apoio das escolas-obradoiro centradas en recuperar a artesanía local, así como oficios especializados (cantaría, carpintaría de restauración, etc.) con alta demanda no mercado laboral e a recuperación de oficios que impliquen reparación, mantemento, reutilización e reciclaxe local de materiais e produtos usados.

Desenvolvemento rural con futuro

Un desequilibrio territorial derivado de profundos problemas estruturais que as políticas deseñadas pola Unión europea agravaron, ao desmantelar sectores estratéxicos da nosa

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

economía, provocou a desertización de grandes zonas do noso país e un avellentamento poboacional que temos que revertir.

O BNG defende a racionalidade no proceso de ordenación do territorio do País, unha racionalidade que permita establecer un modelo territorial sustentábel que garanta o equilibrio territorial, o desenvolvemento urbanístico racional e a protección do ambiente e da paisaxe. O nacionalismo galego, sempre comprometido co territorio, continuará a loitar contra as agresións ao noso medio natural, ao sistema litoral, á rede hidrográfica, ás zonas adecuadas para o cultivo, ás zonas de montaña, ás fragas e especies autóctonas e, en xeral, aos sistemas produtivos propios.

A profundísima fenda territorial, con graves consecuencias a curto e medio prazo se non somos quen de frear o seu avance, foi agudizada por un deseño de infraestruturas que non ten en conta a mobilidade interna, con graves carencias nos servizos de transporte colectivo de proximidade ou de conexión entre as vilas e cidades galegas.

Neste contexto, é fundamental romper coas políticas de recortes e manter os servizos básicos para a poboación que vive nas zonas rurais e deseñar saídas laborais adaptadas á realidade socioeconómica e ao desenvolvemento local.

Serán liñas de actuación do BNG:

- A potenciación das actividades agrícolas e gandeiras propias de cada zona ou que puideren ser incorporadas de maneira natural e respectuosa, facilitando tamén ás saídas da produción, quer na comercialización quer na transformación.
- Facilitar a implantación de industrias de primeira transformación da produción agraria, pesqueira e marisqueira local. Simplificar os trámites meramente administrativos (sen relación coa protección patrimonial ou ambiental) no establecemento destas empresas. Conceder bonificacións fiscais até a súa consolidación. Implantar viveiros de empresas e fomentar as sinerxías.
- Promover o consumo de produtos locais e de proximidade. Traballar na creación e/ou consolidación de grupos de consumo local para articular a relación entre persoas produtoras e consumidoras.
- Fomentar a adquisición de produtos locais (do agro e do mar) nos servizos municipais (escolas infantís, comedores escolares, centros de servizos sociais, etc).
- Promover e/ou apoiar as iniciativas para a creación de mercados de produtos frescos que poñan a disposición das persoas produtos de calidade e de temporada.

Especificamente, no que ten a ver co monte, desenvolveremos as seguintes liñas de actuación:

- Defender, fronte ao modelo actual baseado en especies de crecemento rápido dirixido a nutrir as demandas da industria forestal, unha concepción máis ampla da xestión das superficies forestais como espazos produtivos e aínda como espazo colectivo, patrimonial, educativo e de lecer.
- Propor a creación de liñas de axudas para a creación de planos de ordenamento forestal.
- Traballar no recoñecemento e defensa dos montes veciñais en man común como ben social e servir de ponte entre comunidades e outros actores institucionais.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Diversificar os aproveitamentos do monte a través de programas de actividades municipais. Nese sentido, actuaremos para a mobilización produtiva das terras forestais e compatibilizar o seu uso co uso agrícola e gandeiro a través do desenvolvemento de actividades complementarias: produción apícola, plantación de cogomelos, froitas, silvo-pastoreo ...
- Asumir un papel activo en materia de vixilancia e conservación das masas forestais, controlando o impacto das pistas forestais, actuando na conservación das masas de frondosas ripícolas (de ribeira e marxe) e promovendo a protección de zonas de especial interese ambiental.
- Loitar contra a lacra dos incendios forestais dentro da competencia municipal, traballando fundamentalmente na prevención e asegurando o cumprimento rigoroso da normativa de protección de núcleos rurais.
- Reclamar da Xunta a recuperación da profesionalización das brigadas forestais baixo mando único da administración galega e ampliar as liñas de axuda para equipamentos municipais de defensa contra os incendios (motobombas, vehículos adaptados, etc)

Turismo

O turismo representa entre o 11,5 e o 14% do noso PIB e do noso emprego. É unha actividade económica que produce cada vez máis retorno económico no territorio. Mais esa capacidade de xeración de emprego e de economía tamén implica riscos que outros países xa coñecen e que nós estamos a tempo de atallar.

Unha política turística responsábel debe coñecer e manexar datos e fixar obxectivos. Saber o que o turismo pode dar mais tamén desde que punto o turismo quita. Precisamos modelos turísticos responsábeis, ordenados e pactados socialmente, capaces de xerar emprego mais que non lastren en favor das economías sectoriais as precarias economías municipais nin cargas inasumíbeis pola poboación residente.

O turismo é economía, e como tal debe pactarse cos sectores implicados, mais tamén debe formar parte transversalmente das políticas municipais, para planificar as oportunidades mais tamén as solucións aos problemas que a actividade turística causa habitualmente.

A sustentabilidade, a calidade en destino, a protección do medio e do patrimonio, a promoción dos valores culturais, a economía circular e a xeración de oportunidades laborais de calidade para a poboación residente deben ser os eixos fundamentais nos que organizar unha oferta diversa e diferenciada da de outros territorios, que axude a equilibrar o territorio. Neste sentido cómpre:

- Impulsar un modelo de turismo diferente, que evite as concentracións de beneficios nuns poucos mentres a veciñanza, o medio e o patrimonio padecen a maior parte das consecuencias negativas. O BNG impulsará un modelo de regulación transversal que teña en conta os efectos desta actividade no emprego, o medio, o transporte, a vivenda, etc...Estabelecer criterios básicos de actuación en materia de infraestruturas turísticas, velando para que a actividade turística respecte, preserve e protexa a riqueza cultural, o patrimonio histórico-artístico e o ambiente.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Comercializar de forma especializada os produtos turísticos nos mercados de demanda, afianzando e xerando unha dinámica permanente de comercialización mediante a creación de ofertas diversificadas.
- Rehabilitar e humanizar zonas urbanas que impulsen o comercio e hostalaría locais, e o aproveitamento do patrimonio arquitectónico en desuso como factor de atracción diferencial.
- Preocuparse permanentemente pola contextualización da oferta turística e patrimonial como parte da rica cultura galega e produto da nosa historia e do noso devir como nación.

Servizos e comercio local

Para o nacionalismo galego é necesario considerar a situación do sector terciario nos nosos concellos, especialmente todo o que ten que ver co comercio local.

A enorme incerteza actual e os cambios para garantir a pervivencia do capitalismo máis salvaxe condicionan a situación nas vilas e cidades galegas. Un sistema que muta baixo a falsa de promesa de conseguir en tempo real calquera demanda do consumo, en calquera lugar, a calquera hora, ao tempo que empobrece as clases traballadoras e tamén, por suposto, as pequenas e medianas empresas e as persoas autónomas, tan importantes na economía galega.

Aínda que é certo que desde os concellos son moi limitadas as competencias, senón inexistentes, é imprescindible termos en conta esta realidade cambiante, xa que vai ter grande impacto nas políticas de dinamización municipal.

O capitalismo está cambiando a fisionomía das nosas cidades e vilas, polo que é necesario demandar dos gobernos competentes un marco para a reflexión e a toma de medidas que protexan o sector.

O comercio é un sector básico, tanto polas súas magnitudes como pola súa importancia social, ademais de ser un elemento de cohesión social nas vilas e cidades.

O BNG loitará por manter, apoiar e dinamizar o comercio local de proximidade, fundamental para a organización urbanística das nosas vilas e cidades, non só no desenvolvemento urbanístico senón tamén no da loita contra unha das pandemias do século XXI, a soidade, porque favorece as relacións sociais e configura un espazo máis seguro e convivencial.

Por tanto, desde os concellos do BNG:

- Traballaremos cos sectores de comercio de proximidade na modernización das técnicas e medios de comercialización, así como na redución dos custos que soporta o pequeno comercio e no asesoramento ao acceso a as fontes de financiamento, formación dixital e modelos innovadores de negocio e da xestión avanzada.
- Apostaremos por dinamizar o comercio de proximidade con desenvolvemento de iniciativas de incentivación do consumo no pequeno comercio, fortalecendo o tecido comercial e empresarial propio, apoiando o comercio local e de proximidade

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

fronte ás grandes superficies comerciais e incentivando a compra de produtos locais e galegos.

Sectores patrimoniais e culturais

O patrimonio natural e cultural, material e inmaterial, é un factor básico do desenvolvemento endógeno e por iso debe ser tratado, mais que como un elemento contextual, como un sector de elevado interese político. Nesa medida, debemos atender a relación entre patrimonio (conservación e identificación) e participación social para combater no novo escenario da globalización e as súas consecuencias sobre o binomio identidade – biodiversidade. Por tanto, abordaremos a posta en valor do patrimonio non só como recurso, senón como elemento fulcral na nosa conformación e cohesión como pobo galego. Neste sentido cómpre:

- Traballar na recuperación de elementos patrimoniais materiais e inmateriais integrándoos na vida cotiá dos veciños/as a través de programas de actividades.
- Integrar todo o patrimonio na estratexia educativa, cultural e turística do Concello, creando paquetes de actividades que poñan en valor estes recursos e os dean a coñecer de forma contextualizada, ben inseridos no percurso histórico da nosa nación.

Retorno da mocidade emigrada

O BNG nos concellos, na medida das posibilidades que o marco vixente permite, dará prioridade absoluta á implantación de políticas que fagan tornar a mocidade que se viu obrigada a deixar o país nos últimos anos e impidan que máis xente nova teña de o facer. Entre as medidas urxentes para traballar nesta dirección, sinalamos as seguintes:

- Elaborar un Plan de emprego xuvenil adaptado á realidade de cada concello, identificando sectores económicos que poidan ser xacementos de emprego e orientando as políticas de ordenación urbana, mobilidade e subvencións a favorecer a implantación de novas actividades económicas.
- Impulsar a creación dunha rede municipal e/ou comarcal de empregabilidade para xente moza.
- Potenciar a creación de bolsas destinadas a titulad@s superiores, para executar proxectos de especialización, exportación e innovación da economía local.
- Apoiar proxectos innovadores de iniciativas e actividades profesionais de xente moza a través do acompañamento do desenvolvemento desde o inicio, creando espazos gratuítos de uso individual e compartido para a mocidade, onde convivan diversas culturas profesionais coas que obter sinerxías.
- Crear un servizo de seguimento da mocidade desempregada, coa finalidade de garantir e procurar a súa introdución no mundo laboral.

4. CALIDADE DE VIDA. OS DESAFÍOS DA EMERXENCIA CLIMÁTICA

Dereito ao espazo público

Os espazos públicos urbanos e os de centralidade parroquial son elementos fundamentais da socialización e da cohesión social e, por tanto, deben poder ser utilizados en boas condicións por toda a poboación. Expulsar as persoas do espazo público é un grave atentado á igualdade de oportunidades.

A invasión indiscriminada dos automóbiles nos espazos públicos forzou unha privatización que temos que reverter. Mais, alén disto, xera unha sinistralidade viaria urbana enorme e unha sensación de perigo que fan disfuncionais os accesos aos poucos espazos públicos con destino á poboación, prolongando de forma anómala e artificial a dependencia infantil.

Traballaremos na dirección de conseguir espazos públicos de calidade, accesíbeis, seguros, con usos plurais, en definitiva, centros de socialización e convivencia. Isto implica unhas modificacións profundas na mobilidade urbana e dos centros de vilas e parroquias, coa necesaria inversión das prioridades entre os diferentes modos de mobilidade para establecer unha nova relación xerárquica: Peón, Bicicleta, Transporte Público, Automóbil. Dar coherencia a esta nova prelación supón un cambio moi profundo en todos os ámbitos: prioridade de pavimentos, de iluminación, de niveis dos circuítos etc., así como a unha elevada redución e pacificación do tráfico motorizado individual mediante o impulso -mesmo a partir das xestións coas administracións competentes- do transporte público colectivo desde a optimodalidade e as distintas posibilidades que puideren existir segundo as características do lugar e as necesidades de cada caso (bus, tren de proximidade, barco, transporte á demanda...).

O obxectivo xeral é devolver o conxunto dos espazos públicos ás persoas. Para isto é preciso concibir o espazo público como dereito básico das persoas e unha obriga da administración, de importancia similar a outras prestacións sociais e servizos públicos. Implica, por tanto, dar prioridade absoluta ás persoas, acceso democrático e equidade no uso dos espazos públicos. Tamén tomar en conta a perspectiva de xénero no tratamento dos espazos públicos: desde o punto de vista simbólico, da seguridade e da mobilidade. Con base nestes criterios, desenvolveremos as seguintes medidas:

- Promover e aplicar medidas que supoñan que a mobilidade peonil sexa a primeira prioridade na mobilidade municipal, avanzando na recuperación e creación de espazos públicos de calidade, accesíbeis, seguros e con usos plurais, de modo que sexan centros de socialización, convivencia e camaradaría veciñal (entre outros, prazas, parques infantís, auditorios ao ar libre, espazos para as persoas maiores e para a mocidade...). Elaboración dunha ordenanza de uso dos espazos públicos do Concello para ordenar e facilitar o seu emprego.
- Priorización da bicicleta e dos medios de transporte público colectivo fronte a outros vehículos, actuando quer na regulación, quer na ordenación da circulación e no viario urbano, segundo as características e as necesidades.
- Garantir o dereito á mobilidade a través dun conxunto de medios de transporte públicos (bus, tren de proximidade e barco, entre outros), sustentábeis e sen ánimo de lucro, garantindo a comunicación e os desprazamentos por moi diversas causas só desde a rendibilidade social.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Diseñar rutas escolares seguras nos ámbitos urbanos e vilas para fomentar o desprazamento a pé de crianzas até as escolas.

Cambio de modelo na mobilidade. Aire fresco!

A mobilidade e o transporte están no eixo central das políticas públicas locais, esta cuestión fai que o deseño de calquera alternativa teña impacto tanto nas áreas máis urbanas ou de tamaño medio, como nas áreas máis rurais, que teñen máis complexidade á hora de conectar os lugares máis dispersos cos núcleos desde unha perspectiva sustentábel e eficiente.

Nas tarefas ligadas á planificación da mobilidade é necesario agrupar os distintos esforzos competenciais e estruturar as políticas de investimento, co obxecto de enlazar dunha forma máis harmónica e intermodal os distintos sistemas e acomodar os novos modelos de prestación de servizos que se abren co continuo avance tecnolóxico.

Máis unha vez, a regulación estatal para cumprir coas novas esixencias en materia de mobilidade ignora a realidade galega e introduce nas áreas urbanas o concepto das Zonas de Baixas Emisións reguladas na Lei 7/2022 de cambio climático e nas Directrices para a Implantación das Zonas de Baixas Emisión. En ambos os textos introdúcense alternativas condicionadas, desde o punto de vista da equidade e da sustentabilidade, ao facer necesario a circulación con vehículos eléctricos ou etiqueta C ou peaxe por circularen nas áreas restrinxidas.

Desde o BNG apóstase por unha alternativa que garanta o dereito ao espazo público igualitario e do mesmo xeito, tome en serio a necesidade de adoptar decisións políticas valentes que pasen pola redución de tráfico non necesarios que garantan a sustentabilidade ambiental por riba de todo, especialmente na redución de emisións CO₂ e diminución da contaminación acústica. En definitiva espazos públicos respirábeis e vivíbeis.

Tamén é imprescindible neste punto falarmos da necesidade do transporte público como elemento articulador da intermodalidade nas políticas públicas. É preciso e urgente, demandar do goberno galego un transporte público de calidade que conecte e vertebre Galiza, así como a implantación de novas modalidades sustentábeis e ecolóxicas como o transporte a demanda que facilitará a mobilidade onde se determine a través de viaxes compartidas en vehículos de baixa capacidade, de xeito que se poidan priorizar desprazamentos de carácter asistencial e a equipamentos socio sanitarios. Este sistema estará orientado principalmente á poboación de núcleos de baixa e media poboación e colectivos con necesidades de mobilidade específicas (persoas maiores, poboación infantil e xuvenil...).

Tendo en conta estas ideas e entendendo a mobilidade como unha ferramenta para acción ambiental e necesaria en todo o territorio galego propóñense as seguintes accións:

- Garantir o control da calidade do aire a través da súa medición e da creación de observatorios urbanos e promover a redución dos tráfico innecesarios que contribúen ao incremento da contaminación ambiental.
- Mellorar as condicións para unha boa circulación peonil e ciclista.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Implementación dun medio de transporte a demanda nos concellos para a conexión dos lugares e núcleos de baixa densidade que favoreza a equidade na mobilidade.
- Avanzar no tratamento de viais e camiños no ámbito rural como vías de coexistencia, aumentando a comodidade e a seguraza viaria.
- Abordar de xeito rigoroso aquelas vías máis conflitivas e inseguras de competencia supramunicipal e esixir os estándares de seguridade necesarios para minorar a sinistralidade.
- Actuar de xeito preferente no contorno das dotacións que xeran maior atracción de persoas (centros de ensino, centros de saúde, centros administrativos, centros sociais e culturais, etc) para garantir a mobilidade universal e a seguraza viaria.
- Avanzar no control do nivel de ruído utilizando todos os instrumentos normativos, técnicos e de xestión máis acaídos a cada situación.
- Incrementar e protexer as zonas de uso público, convivencia e lecer, que inciden directamente na calidade de vida tanto no rural como no urbano, e son unha necesidade urxente: prazas, rúas, parques, xardíns, equipamentos colectivos...
- Avanzar na implementación de políticas de mobilidade que contemplan a accesibilidade no espazo público desde unha perspectiva integral a través, entre outras medidas da supresión das barreiras arquitectónicas e sensoriais que impiden a mobilidade, incidindo moi directamente na calidade de vida das persoas.

Sustentabilidade ambiental

A sustentabilidade ambiental supón o compromiso da presente xeración cara a xeracións vindeiras, xorde de asumir a responsabilidade en que o patrimonio natural, as paisaxes, os territorios e o medio sexan respectados, protexidos e preservados. Favorecer a combinación de usos, a rexeneración e reutilización de espazos degradados limitando así a perda de ecosistemas e os seus servizos. Impulsar unha ordenación territorial intelixente que prime maiores densidades de poboación e potencie a combinación de usos, incentivando a reutilización e rexeneración do solo.

A continuación abordaremos servizos e competencias municipais que precisan un cambio de paradigma, para acadar un enfoque completo, de calidade e sustentábel, que contribúa á calidade de vida e á loita contra a emerxencia climática

Ciclo da auga

A auga é un recurso escaso. Un dos grandes retos da humanidade é o abastecemento de auga potábel á poboación en condicións de seguraza. Na actualidade, un dos obxectivos principais aos que se enfrontan todas as sociedades é dar un tratamento adecuado, eficaz e eficiente, a todo o ciclo da auga (captación, distribución, saneamento e depuración).

As competencias relacionadas co ciclo da auga están compartidas entre os concellos, a Xunta e do Estado. O actual marco competencial implica necesariamente o acordo entre as distintas administracións públicas para conseguir o fechamento do ciclo de modo adecuado e eficaz. Para garantir o tratamento completo do ciclo da auga cómpre:

- Esixir da Xunta da Galiza a elaboración, financiamento e execución dos plans galegos de saneamento, depuración e abastecemento.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Garantir o sistema de saneamento (en colaboración coa Xunta da Galiza) procurando as solucións máis adecuadas aos diferentes tipos de núcleos, á súa configuración orográfica e tamaño.
- Transformar e completar a separación de pluviais e fecais nas redes urbanas.
- Manter un sistema de vixilancia e control da rede para arranxar as deficiencias existentes e detectar as novas que puideren xurdir, tanto en abastecemento como saneamento.
- Colaborar coas comunidades de augas, o sistema de abastecemento de auga no rural máis adecuado do punto de vista ambiental, para garantir auga de calidade e en cantidade suficiente para os núcleos rurais.
- Impulsar un cambio de modelo de xestión integral da auga que teña en conta o problema cíclico da seca e a súa previsíbel agudización nos próximos anos debido ao cambio climático: un novo modelo que coide os recursos hídricos (como fonte dunha inmensa riqueza biolóxica, paisaxística, social e económica que hai que preservar) e que comprometa as institucións e toda a sociedade na corresponsabilidade, no aforro, na reutilización e, en definitiva, nun uso racional, eficiente e sustentábel dos ecosistemas fluviais e da auga.
- Incorporación nos proxectos de urbanización e desenvolvemento de novas áreas de zonas libres procesos de drenaxe sustentábel que reduzan a impermeabilidade dos solos.
- Promover a reutilización e almacenaxe das augas de chuva na prestación de servizos e traballos a desenvolver pola propia administración local.

Residuos municipais

A recollida, transporte e tratamento dos residuos municipais (RM) constitúe un dos servizos municipais máis complexos e que máis recursos públicos consome pois é preciso un importante investimento en materiais e persoal para acadar uns estándares de calidade óptimos, tanto na frecuencia da recollida como no seu posterior transporte e tratamento.

O BNG sempre rexeitou e continúa a rexeitar o tratamento dos residuos municipais no modelo de Sogama, baseado na incineración de case totalidade dos residuos e que non dá cobertura á necesidade ambiental e legal de reciclar os bio-residuos.

Por iso promovemos un novo paradigma na xestión dos residuos municipais, apoiado na implicación colectiva e a participación directa de toda a sociedade, pois esa é a premisa para que realmente poida funcionar. Un modelo destas características leva aparelladas mudanzas moi significativas en todo o proceso de xestión municipal e implica a apertura dun fondo debate ambiental e social.

Con carácter xeral, desenvolveremos as seguintes liñas de actuación:

- Modelo e frecuencia de recollida rural e urbana que garanta unha separación de calidade dos bioresiduos e demais fraccións.
- Aposta decidida na compostaxe, buscando sempre as mellores fórmulas de colaboración interinstitucional que a fagan posíbel.
- Impulso á compostaxe doméstica e comunitaria.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Ordenanzas fiscais adaptadas ao novo modelo que primen a recollida de calidade, a autocompostaxe e a redución da produción de residuos.
- Xestión de residuos especiais (grandes produtores, comercio e hostalaría, industriais, algas, restos vexetais, etc.).
- Colaboración pública coas entidades sociais e comunidades de montes para a mellora dos solos forestais e produtivos coa chegada de materia orgánica.
- Programa de educación ambiental e sensibilización social.

Iluminación e enerxía

O alumeado público é garantía do correcto tratamento do espazo público desde dúas dimensións. Dunha banda, garante espazos seguros e transitábeis e, doutra banda, os espazos ben iluminados teñen especial importancia no deseño de espazos accesíbeis.

Tamén é innegábel que a realidade territorial de Galiza e o feito da dispersión poboacional como singularidade esixe un maior investimento no alumeado público. O tratamento da realidade galega debe ter un reflexo real no financiamento local dos concellos.

Todas estas consideracións non deben ficar á marxe das cuestións ecolóxicas na substitución paulatina dos sistemas de iluminación que será chave na eficiencia dos recursos.

Propoñemos, por tanto:

- Mellorar e renovar as redes de alumeado público, cos criterios de aforro enerxético, eficiencia lumínica e calidade técnica e estética.
- Introducir elementos e actuacións de racionalización do consumo.
- Demandar ao Estado unha tarifa eléctrica especial para o alumeado público para dar resposta ás necesidades e singularidades do modelo de asentamento territorial de Galiza.
- Creación de comunidades enerxéticas ou sistemas de consumo asociado para a iluminación pública.
- Traballar por un modelo enerxético galego, público, sustentábel, distribuído e xusto. A respecto do autoconsumo e das comunidades enerxéticas, defender cambios normativos que favorezan estas opcións sociais, colectivas e de proximidade. E ademais impulsar ou colaborar no impulso de proxectos de autoconsumo, comunidades enerxéticas, redes de calor e outras alternativas de enerxías renovábeis de proximidade.

“Os concellos desenvolverán auditorías sobre o estado das infraestruturas públicas e o seu consumo.

Urbanismo, territorio e medio

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

Toda actividade humana realízase e está condicionada polas características do territorio sobre a que se asenta, mais á súa vez, a propia actividade vai modificando ese territorio soporte de todas as actividades (traballo, estudo, produción, lecer,...). Ao longo da historia, esta modificación realizouse de modo lento; na xeira actual, cada vez máis aceleradamente. De como se produza esa modificación do territorio e da maneira en que se trate ese medio vai depender en gran medida a calidade de vida das persoas, tanto na súa dimensión social como na individual. Acadar un desenvolvemento harmónico do medio e co medio (sexa rural ou urbano), coidar este medio é a única garantía de mellorar a calidade de vida e, ao tempo, non hipotecar o futuro; a preservación da identidade do territorio é esencial para establecer un modelo económico, social e territorial sustentábel e con perspectivas de futuro.

Un medio ben coidado, un territorio ben ordenado, con infraestruturas de servizos, un sistema de comunicacións, unha localización das actividades, unha protección de valores naturais e produtivos, un contorno harmónico e agradábel, etc, o máis acaído posíbel ás necesidades presentes e futuras da sociedade, constitúen a única garantía de resolveren as tensións e desequilibrios existentes e, á súa vez, permitir unha actividade social e económica en boas condicións, optimizando os recursos produtivos propios. Aliás é o único xeito de acadar un desenvolvemento económico que poida permitir e asegurar no tempo un aumento do nivel e, sobre todo, da calidade de vida.

Con estas consideracións xerais facemos fincapé nunha cuestión de máxima transcendencia: o papel que teñen os concellos na Ordenación do seu Territorio, no Urbanismo e no Medio. A curto prazo a función máis importante dos concellos consiste na prestación dos servizos básicos, mais a medio e longo prazo, é precisamente tratar de incidir na ordenación acaída do seu territorio tanto na previsión de intervencións sobre el como nas actuacións que se fagan para o seu coidado e permanencia.

A situación legislativa e normativa foi evoluíndo na dirección de lles restar case todas as competencias aos concellos sobre a ordenación do seu territorio, nas sucesivas leis sobre ordenación do territorio, costas, augas, estradas, ferrocarrís, urbanismo, etc. así coma nas Directrices de Ordenación do Territorio e o Plan de Ordenación do Litoral.

Máis alá destas limitacións cada vez máis intensas, os concellos manteñen a capacidade de propoñer, suxerir, premer, alegar perante as demais administracións para lograr un territorio mellor ordenado, e o BNG nos concellos utilizará estas facultades, aínda que cativas, para lograr esa mellora.

O urbanismo tal como se entendeu durante décadas, mesmo séculos, desapareceu desde a Lei 9/2002, a LOUGA (Lei de ordenación urbanística e protección do medio rural de Galiza) e toda a lexislación concomitante desde o inicio do século XXI.

A capacidade de deseñar, planificar e programar o desenvolvemento urbano por parte da colectividade municipal xa non existe. O urbanismo desapareceu como competencia municipal debido a que entre as competencias da Xunta e as sectoriais (aeronáutica, estradas, ferrocarrís, costas, augas, portos, patrimonio, medio rural, etc., até 17), a capacidade de decisión que lle pode quedar a un concello para ordenar o seu territorio fica reducida á mínima expresión.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

A situación actual, en que os concellos teñen que asumir determinacións alleas, conduce a unha total opacidade. A Xunta e as administracións sectoriais non fan públicas as súas imposicións de xeito claro e con exposición pública e teñen que ser os concellos os que acaten ou non estas determinacións alleas, sen poderen coñecer veciños e as veciñas o que propón e defende cadaquén.

Tras a experiencia vivida durante os meses máis duros da crise provocada pola COVID puidemos comprobar como a sociedade demandaba espazos exteriores de socialización, e como no perímetro máis próximo faltaban moitas necesidades por cubrir.

Xunto a isto, e diante da actual crise climática, faise cada vez máis patente a asociación indisolúbel entre a dotación de zonas verdes e espazos naturais, e os beneficios para a saúde asociados a eles.

Debe mudar o paradigma do que se considerou obxectivo prioritario na planificación urbana e territorial, partindo da idea de que a situación ideal do solo é a do solo rústico. Este é o activo sobre o cal debemos planificar, tendo en conta que é o soporte de actividades fundamentais para o futuro, como produción alimentaria, o soporte de infraestruturas ou recorrer á paisaxe como xeradora de beneficios sociais e para a saúde.

Para acadar estes obxectivos non se pode seguir pensando en facer urbanismo mediante os métodos "clásicos". O urbanismo debe desenvolverse mediante unha planificación multisectorial, onde a mobilidade, a definición de estratexias de infraestrutura verde ou os procesos de naturalización urbana camiñan da man na procura de concellos saudábeis e sustentábeis. En consecuencia, os concellos deberán comprometerse co desenvolvemento de estratexias de infraestrutura verde e naturalización urbana, priorizando a consolidación dos ámbitos preexistentes por diante de novos desenvolvemento de solo urbanizábel, fomentando a pluralidade de usos e a desconcentración de servizos, co obxecto de promover a cobertura universal das necesidades cotiás.

En consecuencia, o BNG nos concellos terá como obxectivo facer bo urbanismo, unha ocupación sustentábel do territorio, con actuacións que melloren a calidade de vida e de prestacións públicas, sen condicionantes predeterminados, ou sexa, escollendo para cada necesidade as solucións administrativas e técnicas que se amosen máis axeitadas, implementando procesos internos que permitan axilizar a concesión de licenzas e a solución de expedientes urbanísticos.

5. DEMOCRACIA, TRANSPARENCIA E PARTICIPACIÓN

As mudanzas que se produciron nos últimos anos na sociedade, na economía ou na política non nos poden deixar impasíbeis. Non podemos caer na resignación, no individualismo, en procurar salvacións á desesperada. É máis que nunca tempo de compromiso, de activismo, de implicación, de participación, de procura de respostas colectivas para facerlle fronte a un sistema cada vez máis cruel e inxusto.

O BNG nos concellos e os concellos do BNG deben ser baluartes de defensa dos dereitos nacionais e democráticos e, ao tempo, exemplos de participación popular e transparencia. Desde a absoluta convicción de que é necesario, tamén achamos que esta é a única resposta posíbel a unha demanda social crecente nestes tempos de crise e de fracaso dun modelo político baseado na democracia representativa ou na suplantación dos/as representantes públicos/as á hora de tomar decisións.

Os concellos son os espazos propicios para profundar na democracia directa, na participación social e na democratización na toma de decisións. En consecuencia, o BNG asume o compromiso de implementar e alargar onde xa existiren, mecanismos de participación tanto no nivel sectorial como territorial.

No concreto, o BNG comprométese a:

- Manter concellos abertos, en que os seus cargos públicos sexan accesíbeis ás veciñas e veciños.
- Impulsar a participación de todos os colectivos e entidades representativas en todos os procesos de toma de decisión do seu ámbito sectorial.
- Realizar xuntanzas abertas periodicamente en todos os barrios e parroquias.
- Facilitar a intervención directa nas sesións plenarias e comisións sectoriais e difundir en directo as sesións e xuntanzas abertas á veciñanza a través de novas tecnoloxías.
- Apoiar o tecido asociativo e os proxectos e iniciativas de interese social que desenvolva, así como a prever a súa participación na vida pública a través dos mecanismos pertinentes (Consellos de participación sectoriais ou territoriais, reunións consultivas,...).
- Impulsar a participación social na elaboración de plans e programas municipais e, particularmente, na elaboración dos orzamentos anuais por medio do mecanismo de orzamentos participativos.
- Incluír na fase de orzamentos participativos tamén a avaliación posterior da eficacia dos investimentos e proxectos executados, de forma que as veciñas e veciños poidan valorar a consecución dos obxectivos e finalidades inicialmente ideadas.
- Promover a máxima transparencia en toda a actividade municipal, empregando as tecnoloxías da comunicación para dar conta especialmente dos acordos e decisións adoptadas.

6. BENESTAR SOCIAL: O DEREITO A UNHA VIDA DIGNA

Inclusión e benestar

O BNG entende que os Servizos Sociais son un dereito universal e, por tanto, debemos garantir que os recursos sexan repartidos con criterios claros, planificados cunha visión global do País, con xustiza e que cumpran os obxectivos para os que son destinados.

Os servizos sociais son unha cuestión de dereito a vida digna, por tanto non poden depender das circunstancias particulares de cada concello, senón que todos os galegos e galegas deben poder gozar dos mesmos recursos e recibir a mesma atención, independentemente do lugar de residencia. É por iso que a nosa primeira medida consiste en esixir da Xunta da Galiza o cumprimento das súas obrigas como administración competente na atención social no conxunto do País.

Con todo, debemos partir da situación actual caracterizada pola dispersión dos servizos sociais, con actuacións da Xunta, concellos, deputacións, ONG, voluntariado... o que provoca unha peor calidade na prestación cun maior gasto de diñeiro público. Consideramos que, tal como están deseñados e financiados, non cumpren a súa función de ser o instrumento necesario para loitar contra a pobreza e dar soporte ás persoas que máis o precisan.

Este despropósito é absolutamente intencionado por parte de Administración competente. Por unha banda, para dar lexitimidade á provisión de políticas sociais baseadas na asistencia-caridade social e a mercantilización fronte ao que debería ser ideal: a provisión exclusivamente pública. Por outra banda, permite utilizar os datos do xeito que a cada quen lle conveña para non descubrir unha realidade que deixa ás claras un deficiente financiamento dos Servizos Sociais por parte da Xunta de Galiza.

A actuación do BNG artículase arredor das seguintes liñas:

- Esixir da Xunta un Plan de emerxencia social para a Galiza co obxectivo de paliar a grave situación de pobreza existente. O Plan incluírá medidas efectivas de natureza económica como o cumprimento dos prazos para o cobro da RISGA ou programas de vivenda efectivos que garantan que ningunha persoa ou familia será desafiuzada da súa vivenda. Será deseñado de forma transversal por todos os departamentos do goberno galego en diálogo cos concellos, co persoal profesional dos servizos sociais, os movementos sociais, os sindicatos e os axentes sociais implicados.
- Desenvolver programas de Intervención Comunitaria en lugares de especial problemática social, en colaboración co movemento asociativo, ONG-sociais, colexios profesionais...
- Atender situacións de pobreza extrema.
- Favorecer a inserción profesional de novos grupos en risco de exclusión (desempregados de longa duración, persoas con discapacidade...).
- Esixir da Xunta a ampliación do Servizo de Axuda no Fogar a todas aquelas persoas con grao de discapacidade e dependencia recoñecida, co financiamento e xestión por parte da Xunta de Galiza, como garantía da universalidade do servizo.
- Crear ou ampliar os programas e servizos de información e atención a persoas de idade: Servizo de Axuda no Fogar, Xantar na Casa, tele-asistencia, transporte

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

adaptado..., tanto municipais como conveniados con entidades ou outras administracións.

- Promover programas de envellecemento activo e achegar a actividade deportiva ás persoas de máis idade.
- Impulsar a creación de centros de día e residencias comarcais para persoas dependentes, esixindo da Xunta o seu financiamento e xestión pública.
- Esixir da Xunta a ampliación da rede de escolas infantís, que serán de xestión pública e integramente financiadas pola Xunta, para garantir a universalidade da prestación do servizo e o uso da nosa lingua.
- Atender a diversidade funcional, garantindo o acceso de toda a poboación a programas de inserción social e laboral, de lecer e de actividade física ou deportiva.

Actividade física

A promoción da práctica deportiva contribúe para fomentar hábitos de vida saudábeis entre a poboación, constitúe unha alternativa no tempo de ocio que facilita o contacto entre veciñas e veciños, o coñecemento das realidades máis próximas e fomenta valores de esforzo, respecto e amizade. Os concellos do BNG apoiarán a extensión da práctica deportiva popular, con inclusión da perspectiva de xénero e priorizando a democratización e fomento do deporte para todas as idades e con diferentes capacidades, abrindo totalmente as portas das infraestruturas deportivas e fomentando por igual todas as modalidades deportivas. Nese sentido, desenvolveremos as seguintes liñas de actuación:

- Realizar un censo das instalacións deportivas públicas, municipais e comarcais, para optimizar o seu uso, promovendo a utilización das instalacións a nivel mancomunado entre diferentes concellos.
- Fomentar tamén a formación deportiva de xeito mancomunado, asegurando a presenza de persoas monitoras/formadoras con titulación adecuada en todas as actividades deportivas que teñan apoio de fondos públicos.
- Habilitar para a práctica deportiva espazos naturais, rurais e urbanos, respectuosos co ambiente.
- Impulsar a optimización das infraestruturas dos centros educativos para a súa utilización fóra do horario lectivo, en colaboración coa administración educativa e co tecido asociativo deportivo.
- Procurar o uso social e masivo das instalacións deportivas.
- Dar impulso ás actividades deportivas populares e masivas ao ar libre, a través da elaboración de proxectos deportivos para toda a poboación e da utilización das cidades e vilas como espazos onde a práctica do deporte poida ser un feito cotián a través de rotas deportivas urbanas.

Vivenda

Os poderes públicos teñen a obriga de elaborar e pór en práctica políticas que garantan o dereito da cidadanía a unha vivenda digna, especialmente a aqueles sectores de menos recursos e máis necesidades. Aínda que as competencias e recursos públicos dispoñíbeis para executar estas políticas están repartidas entre o Estado, a Xunta e os concellos, no caso galego está moi centrada no IGVS e Xestur. Aínda así, os concellos, como institucións máis próximas á cidadanía teñen a obriga de liderar e coordinar todas as actuacións que se fagan neste eido.

A primeira e fundamental acción a desenvolver por un concello que teña como preocupación primordial garantir o acceso da poboación a unha vivenda digna acorde coas súas posibilidades económicas, consiste nun coñecemento e seguimento exhaustivo da situación real das necesidades da poboación e da dinámica do mercado para ter a información axustada e precisa, cando menos, das seguintes variábeis:

- Demanda real de vivendas e sectores que poden/non poden satisfacer as súas necesidades na situación do mercado no momento que se trate.
- Repercusión do prezo dos solares sobre o prezo final; posibilidades de arrefriar esta repercusión cando sexa excesiva.
- Demanda e oferta de vivendas de Protección Oficial e de Prezo Taxado; funcionamento real deste mercado e desviacións que se detectan.
- Necesidade real de Vivendas de Promoción Pública destinadas a cubrir as necesidades dos sectores con menos recursos.
- Necesidade de actuacións directas dos concellos sobre o mercado do solo e da vivenda para corrixir sobrevaloracións artificiais, adoptando as medidas necesarias, das cales, sen desbotar outras, a máis eficaz é xestionar solo para que haxa oferta suficiente de soares.
- Situación do mercado de alugueiro e pertinencia de actuacións sobre el para corrixir posíbeis deficiencias e encarecementos excesivos.
- Evolución e repercusión dos custes financeiros e posíbeis adaptacións do mercado para detraer cara a axentes distintos da persoa consumidora os beneficios da súa redución.

Na Galiza o prezo do alugueiro incrementouse un 20% nos últimos 5 anos e o inexistente parque de vivenda social e asequíbel impide a loita contra unha das necesidades máis básicas e contra a pobreza no noso país.

Por estas razóns compre desenvolver unha forte intervención pública, coa colaboración dos concellos, de cara á creación dun parque de vivenda pública e asequíbel con destino fundamentalmente ao alugueiro, e esixindo á Xunta de Galiza a súa regulación estábel co obxectivo de proporcionar seguridade aos fogares de baixos ingresos, e tamén provocar externalidades positivas en termos de empregabilidade, construción comunitaria e inclusión.

•

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

As liñas xerais de acción da política municipal de vivenda serán as seguintes:

- Solucionar o problema da vivenda aos sectores en situación máis precaria e con imposibilidade de acceder á súa adquisición no mercado.
- Mellorar a calidade da vivenda, tanto a de nova construción como a xa existente para que reúna as condicións de salubridade, habitabilidade e calidade que hoxe se requiren, actuando especialmente sobre a rehabilitación.
- Impulsar unhas cantidades e tipoloxías de vivendas de Protección Oficial e Promoción Pública que sexan quen de satisfacer a demanda detectada.
- Incentivar a rehabilitación de edificios para uso habitual como vivenda.
- Apoiar a creación de cooperativas de vivendas.
- Esixir da Xunta de Galiza a elaboración e execución dun Plan Público de Vivenda que garanta o acceso á vivenda á totalidade da poboación.
- Solicitar a cesión a Galiza de todas as vivendas de que dispón a Sareb no noso país.
- Esixir á Xunta de Galiza a creación do Banco Galego de Vivenda, co obxectivo de administrar e xestionar as vivendas baleiras para poñelas en aluguer a uns prezos accesíbeis, así como aumentar as axudas ao alugueiro destinadas á xente moza co fin de garantir que a mocidade teña facilidades para vivir nos concellos.
- Realizar un seguimento, control e estudo o parque de vivendas baleiras distinguindo tipos de vivendas segundo localización, o tipo de propietario e os motivos polos que se atopan en desuso.
- Desenvolver un plan de rehabilitación de vivendas que mellore a inserción laboral da mocidade desempregada.

7. A IDENTIDADE COMO FERRAMENTA DE TRANSFORMACIÓN

Concellos galegos, concellos en galego

O noso compromiso coa normalización social da lingua ten de se reflectir en todos os ámbitos de actuación, desde a coherencia persoal até unha acción decidida na sociedade e nas institucións en que estamos e desde as que tivermos capacidade de intervención. Os concellos teñen un largo abano de posibilidades de actuación práctica no impulso ao uso social da lingua en ámbitos diversos que permiten avances palpábeis e moita visibilidade e que de ningún modo podemos desaproveitar.

No actual contexto sociolingüístico, de perda de falantes, de ataques planificados desde o poder para frear as súas posibilidades de recuperación, des estancamento cando non retroceso en ámbitos decisivos, de non respecto aos dereitos das persoas falantes, etc, o papel en prol da normalización que cómpre desenvolver desde os concellos tórnase crucial.

Por iso, o BNG, para alén de incluír a transversalidade dos criterios dunha política lingüística normalizadora en todas as áreas, ámbitos e sectores, creará ou reforzará áreas políticas específicas -co persoal técnico necesario- para a coordinación, planificación e desenvolvemento da política lingüística municipal.

Os principios que inspirarán a política municipal do BNG no ámbito da normalización da lingua galega:

- Entender a normalización da lingua galega como un obxectivo preferente e central da acción municipal. As accións normalizadoras dirixiranse a todos os ámbitos e procurarase o incremento do uso e prestixio da lingua galega en todos os sectores (promoción económica, urbanismo, cultura, ensino, mocidade,...).
- Crear nos gobernos municipais unha área política de normalización lingüística e orzamento específico, así como servizo de normalización lingüística, que poderá ser local ou ter un carácter comarcal/supramunicipal.
- Implantar órganos de participación (Consello Social da Lingua) en que deben implicarse os distintos colectivos, entidades e persoas interesadas no deseño e aplicación da política de normalización.
- Intensificar a colaboración con entidades sociais (ANPAS, centros de ensino, asociacións veciñais, sectoriais, etc.) para multiplicar as accións de fomento do uso da lingua galega.
- Apoiar o tecido empresarial propio que emprega a lingua galega.
- Garantir, de forma inmediata, as seguintes actuacións:
  - Garantías do uso do galego en toda a documentación municipal.
  - Rueiro galeguizado.
  - Atención en galego á veciñanza.
  - Rotulación en galego (incentivar o emprego do galego no nome dos negocios, na súa publicidade e material escrito, con rebaixas fiscais ou calquera outra medida económica e/ou de recoñecemento).
- Campañas de normalización e programas de galeguización de actividades sociais.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

O BNG considera que unha política cultural verdadeiramente enraizada no país contribúe de modo crucial para o noso autocoñecemento e autovaloración como pobo, para alén de ser a base esencial para o desenvolvemento social e económico. Por iso, asumimos a política de promoción, divulgación e impulso á creación de cultura como un eixo central da nosa actuación municipal. En concreto:

- Entender a política cultural como unha actividade inserida na nosa realidade social e lingüística, cuxo obxectivo principal debe ser a afirmación e o fortalecemento da nosa identidade como nación.
- Concibir a política cultural municipal non só como un labor de difusión, mais como un conxunto en que debe ter cabida o apoio á creación, á produción propia, á investigación e ao asociacionismo cultural.
- Dotar de rendibilidade social o traballo cultural e pór en valor as diferentes manifestacións culturais.

Para traballar en prol da dinamización cultural, son prioritarias as seguintes medidas:

- Recuperar, estudar, pór en valor e difundir todas as manifestacións da cultura popular.
- Impulsar a creación, o desenvolvemento e a consolidación de escolas de música, apoiando a iniciativa social se esta existir.
- Promover os grupos locais, facilitando espazos e incentivando a creación musical popular, tradicional e contemporánea. Apoiar formacións musicais integradas por mozas e mozos, facilitándolles acceso a locais de ensaio e potenciando a súa inserción na actividade cultural municipal.
- Fomentar as industrias culturais galegas, especialmente nos ámbitos da edición, artes escénicas (teatro e danza), música, artes plásticas e investigación, co apoio e soporte da parte dos Concellos albergando espazos creativos, creando redes e desenvolvendo circuitos de contratación.
- Impulsar as artes escénicas galegas e readaptación de espazos municipais para a súa representación. Fomento da realización de mostras e circuitos de teatro e danza.
- Apoiar o teatro amador.
- Fomentar e divulgar a cultura audiovisual, especialmente o cinema galego e a produción audiovisual galega.
- Impulsar ou consolidar bibliotecas públicas integradas na Rede de Bibliotecas de Galiza, que inclúan tamén as parroquias e os barrios.
- Apoiar o libro galego e as publicacións periódicas e diarias en lingua galega.
- Apoiar a creación e difusión da obra plástica de artistas galegos/as, tanto desde unha perspectiva histórica como actual.
- Prestar atención ás festas populares de cidades, vilas, barrios e parroquias, apoiando a presenza permanente de manifestacións da cultura nacional e popular, de contidos culturais e musicais na nosa lingua e dos nosos símbolos, facilitando a presenza da bandeira galega nas celebracións populares.
- Os gobernos municipais do BNG entenden as festas como un momento importante de socialización popular polo que, fronte á reprodución acrítica das tendencias impostas polos medios de comunicación empresariais e dominantes no ámbito español, promoverán alternativas enraizadas no país, ou modelos diferentes

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- precedentes doutros países. Tamén se defenderá a autoorganización e participación popular.
- Potenciar os deportes autóctonos e os xogos populares, e promover o deporte tradicional a nivel local e comarcal, a través da creación de ligas locais, desde a perspectiva de entender estas prácticas como expresión da nosa cultura deportiva.
  - Desenvolver axendas culturais en que haxa cabida para a participación da mocidade no concello, planificando, consensuando e executando medidas e programas que favorezan que a mocidade tamén faga vida nos concellos.
  - Traballar na creación de programas de lecer alternativo para a mocidade, con espazos físicos propios destinados a elas: Locais de ensaio, skateparks, espazo de deporte alterativo, casas da xuventude, etc...
  - Apoiar e impulsar as manifestacións artísticas da mocidade do concello, facilitando espazos e medios para a súa difusión e proxección, así como buscar apoio para novas creadoras e creadores (audiovisual, artes escénicas, novas formas de creación, etc).

Patrimonio

Para vivir unha vida digna é imprescindible poder gozar do patrimonio, poñelo en valor, traballar para o seu coñecemento e desenvolver unha planificación desde un pensamento autocentrado no país e nas galegas e galegos. De maneira especial neste ámbito, o BNG oporase á política de privatización do noso patrimonio e ao seu uso con fins especuladores e lucrativos de empresas privadas. Por outra parte, unha verdadeira política de recoñecemento e valoración dos bens de interese cultural significa tamén un pulo importante á dinamización económica e contribúe a asentar poboación.

Galiza conta con un rico e diverso patrimonio cultural, material e inmaterial, que pervive nas cidades e nas parroquias como mostra dunha identidade forte, vizosa e dinámica.

Os bens culturais non son elementos illados da súa contorna. Pola contra, deben ser considerados como parte do territorio e da comunidade. É así como adquiren valor real, opcións de uso e goce, e compromiso coa súa conservación e promoción. Por tanto, é mediante a rexeneración, a dinamización e a promoción do espazo público, a súa revalorización como escenarios de relación social, de convivencia e lecer, como se debe entender a posta en valor dos bens culturais, como parte dunha rica tradición, dunha identidade vizosa, mais sobre todo como instrumentos de cohesión social, de actividade comunitaria, de dinamismo socio-económico e de proxección do concello.

Serán obxectivos prioritarios da acción de goberno do BNG:

- Potenciar o sentimento de pertenza, identidade e orgullo da veciñanza arredor da historia, as tradicións, a paisaxe..., comprometendo a sociedade nun proceso de protección, conservación, uso e promoción do patrimonio local.
- Desenvolver accións que poñan en valor o territorio no seu conxunto, e que combinen actuacións complementarias en relación co medio natural e cos bens culturais.
- Considerar o patrimonio oral e inmaterial como parte fundamental do patrimonio cultural, e desenvolver liñas de actuación para a súa conservación, divulgación e goce pola cidadanía.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Promover os valores históricos e patrimoniais como factor de atracción turística, mais tamén de identificación nacional, procurando, por tanto, dálos a coñecer de forma contextualizada, correctamente inseridos na historia da nosa nación.
- Poñer o patrimonio ao servizo do desenvolvemento comunitario e da cohesión social, establecendo vínculos cos distintos sectores da poboación e fomentando a participación na súa protección, conservación e dinamización.
- Mobilizar enerxías e recursos a favor da investigación, protección, recuperación, difusión e aproveitamento dos valores do territorio, a paisaxe e a historia

Memoria histórica

O concepto de 'memoria histórica' ten para o BNG un sentido amplo que abrangue a defensa dos dereitos humanos e a recuperación, valorización e difusión da historia do noso país, -que non remata tampouco no momento en que se reforma o réxime franquista- con especial atención aos movementos sociais e políticos que contribuíron para conformar a nosa identidade e conciencia nacional.

Cómpre, por tanto, apoiar desde os concellos todas aquelas actividades que contribúan para deitar luz e a divulgar aspectos do noso devir histórico, fundamentais para mellor recoñecérmonos como pobo.

Entre outras, tomaríanse as seguintes medidas:

- Fomento da investigación da historia local como xeito de favorecer a conciencia nacional.
- Eliminación da simboloxía e do rúeiro alusivo ao golpe de Estado e á ditadura franquista.
- Programa de posta en valor da nosa memoria nacional.
- Dereitos humanos: tratamento desde as institucións públicas galegas, a través dun protocolo ou marco de actuación único que estableza unhas garantías de rigor para a práctica de exhumacións.
- Rehabilitación e investigación sobre a xeración de autor@s esquecid@s e silenciad@s polos poderes públicos da Galiza e que tiveron especial compromiso coa lingua propia e a cultura e a identidade galegas.
- Os concellos galegos, conscientes de que tamén na batalla pola democracia e as liberdades nacionais e populares o noso País tivo unha dinámica propia, defenderán políticas de memoria que partan da nosa identidade e da nosa historia. Por exemplo, á hora de describir o terror fascista iniciado en 1936 hai que sinalar a especificidade da represión e o exterminio sistemático; no pasado medieval de cidades e vilas salientar a nosa condición de reino independente ou o posterior proceso de dominación e aculturación.

Dereitos e símbolos nacionais

Os concellos galegos deben desempeñar un papel de primeira orde na cohesión da comunidade nacional galega e na afirmación da súa identidade, como parte do proceso de emancipación nacional. Neste sentido, o BNG defende as seguintes medidas desde o poder local:

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Os concellos dirixiranse sempre á comunidade nacional galega, sen aceptar declaracións ou símbolos que afirmen a nosa asimilación.
- Os concellos farán explícita a súa defensa do dereito de autodeterminación, e poderán cooperar e asociarse para defender a nosa soberanía nacional.
- Os gobernos municipais defenderán internacionalmente a nosa realidade diferenciada e actuarán como representantes do poder local galego.
- Os gobernos municipais nacionalistas visibilizarán permanentemente a pertenza á Galiza e os símbolos nacionais galegos, nomeadamente nos lugares máis emblemáticos do poder institucional (fachada da Casa do Concello, salón de plenos) e nos espazos públicos.
- Os/as representantes municipais nacionalistas manterán sempre unha práctica coherente de defensa da democracia e da nación galega, tamén fronte a todo aquilo que, no plano xurídico-político ou simbólico, supoña a súa negación.
- Os concellos, entendendo o deporte como un factor de socialización e cohesión social, potenciarán e defenderán a plena capacidade do deporte galego para se desenvolver, promovendo as federacións e competicións propias e a plena participación internacional.

Apoio aos sectores emerxentes

Galiza ten un potencial por desenvolver no que atinxe a relación coas industrias culturais e creativas. Nos últimos anos asistimos en diferentes eidos ao desenvolvemento de iniciativas de especial relevancia quer na moda, quer no audiovisual, produción, música, deseño, ilustración... Son múltiples as disciplinas en que se pode apreciar un xeito propio e diferente de facer e que merecen a consideración, apoio e impulso das administracións.

Desde o BNG buscaremos as accións e medidas que faciliten a promoción destes sectores asumindo a súa importancia no desenvolvemento local a través das seguintes accións:

- Traballar no apoio destes sectores desde unha perspectiva integral e consciente, impulsando e visibilizando este tipo de proxectos asentados no noso territorio e acompañando.
- Crear redes de recursos compartidos e bancos de proxectos municipais que contribúan o coñecemento das experiencias.
- Traballar na creación e no fomento de novos públicos que poidan viabilizar a aposta por estes sectores .

8. SERVIZOS PÚBLICOS DE CALIDADE

A prestación de servizos públicos básicos (iluminación pública, vías e espazos públicos, residuos municipais, subministración de auga potábel e saneamento, tránsito nas áreas urbanas...) está entre as competencias municipais máis xenuínas e, por tanto, ás que no ámbito da xestión se debe dar prioridade fronte á asunción de competencias impropias.

Quer o marco legal, quer o exíguo financiamento, acoutan a capacidade de manobra dos concellos para ampliar a actuación cara a novas necesidades. Nesa medida, é nas competencias propias onde os concellos deben centrar os seus esforzos.

Mais, como os concellos non poden nin deben desatender nunca as necesidades da súa veciñanza, será criterio permanente do BNG reclamar o cumprimento das outras administracións das súas obrigas na prestación dos servizos públicos da súa competencia, apoiando sempre -e encabezando, se for o caso-, as reclamacións e mobilizacións sociais que se puideren producir.

O BNG procurará sempre unha xestión dos recursos públicos optimizada, buscando o máximo rendemento e a eficacia no conxunto da actuación municipal e especialmente na prestación dos servizos públicos polo impacto que poden ter na mellora das condicións de vida dos galegos e galegas.

A xestión pública dos servizos debe constituír un sinal distintivo da política municipal do BNG. Nas últimas décadas véñense aplicando métodos de xestión indirecta que representan unha modalidade de privatización. Así, grandes empresas multinacionais poden ampliar o seu beneficio a custa de actividades tan relevantes como a subministración de auga, a xestión do lixo, a limpeza viaria, ou a limpeza de edificios municipais, entre outros. As consecuencias foron negativas tanto para a calidade dos servizos, máis caros e ineficaces, como para a o emprego e as propias finanzas municipais. Alén de ser causa de corrupción, é tamén unha forma de detracción dos recursos dos galegos e galegas en beneficio de empresas de fóra.

Por iso o BNG defende a xestión pública da administración e dos servizos públicos como a fórmula que mellor garante o funcionamento con criterios de calidade e interese público. En consecuencia, sendo conscientes das dificultades impostas polo Estado coa intención de privilexiar a xestión concesionada a empresas privadas, manteremos a xestión pública e pularemos pola recuperación da xestión directa dos servizos públicos privatizados sempre que for posíbel.

Por tanto, loitaremos contra as medidas que estrangulan a capacidade dos concellos e esixiremos a transformación de todas as condicións (marco legal, financiamento local, etc...) que teñen como obxectivo entorpecer a xestión directa. Ademais, os concellos do BNG informarán con transparencia á veciñanza de todas as limitacións impostas polo réxime español e o modelo social vixente, no camiño de afondar na concienciación popular sobre a necesidade da súa superación.

O BNG defende un proceso de comarcalización real e efectivo, que dote as comarcas de personalidade xurídica e capacidade operativa para poderen asumir boa parte das competencias das deputacións. Neste contexto, o BNG seguirá a propor fórmulas comarcais ou mancomunadas para a xestión de determinados servizos para poder

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

incrementar a oferta e mellorar a prestación optimizando ao mesmo tempo os recursos. O BNG defende un uso alternativo do poder público de contratación. Cando for necesario recorrer a ela, a contratación pública será estratéxica e responsábel para acadar obxectivos sociais (cláusula social), éticos (comercio xusto e responsábel) e ambientais (cláusula verde).

Neste sentido, desenvolveremos as seguintes liñas de actuación:

- Posta en valor e uso do efecto transformador do poder de contratación dos servizos públicos municipais, como operadores económicos que son, con capacidade de intervir e influír nos mercados de bens e servizos, para artellar a economía desde a responsabilidade social que supón a creación de emprego estábel, de calidade e sustentábel.
- Inclusión de cláusulas para que a contratación pública estratéxica e responsábel acade obxectivos sociais, éticos, ambientais e lingüísticos. Así, introducíranse cláusulas sociais, de comercio xusto e responsábel, verde, lingüísticas e con perspectiva de xénero, valorando ás entidades sen ánimo de lucro, á economía social e á integración de colectivos desfavorecidos ou que presentan dificultades de inclusión social.
- Aposta polas compras e subministracións de produtos que existan en galego (programas, equipos informáticos e electrónicos, produtos alimentarios, medios de comunicación e subministracións de todo tipo) e que fosen elaborados en condicións óptimas de sustentabilidade e de comercio xusto, responsábel e ético. Valoración do domicilio social das empresas e a creación de emprego no ámbito local, comarcal e nacional galego.
- Do mesmo modo, será promovida a modalidade de contratos reservados para Centros Especiais de Emprego e Empresas de Inserción Laboral, co obxectivo de fomentar a integración sociolaboral de colectivos desfavorecidos e con especiais dificultades de acceso ao emprego.

Promoverase un uso eficiente, racional e aberto dos recursos públicos, reparando na necesidade de:

- Revisión, cando proceder, das autorizacións e concesións demaniais sobre bens de dominio público e dereitos municipais, sinaladamente daquelas outorgadas con contraprestación, condición ou suxeitas a taxas. Tamén se efectuará unha revisión e avaliación de todos os grandes contratos de subministracións, particularmente da enerxía e das telecomunicacións, para impulsar a licitación con criterios de sustentabilidade e economía social (empresas enerxéticas que subministren enerxía libre de emisións, etc...).
- Inventario de todos os bens, móbeis e inmóbeis, coas ferramentas que proporcionan os recursos tecnolóxicos, non só para determinar o seu número, o seu valor, as súas características e o seu estado, senón tamén para os situar xeograficamente e os controlar.
- Elaboración dun regulamento de uso dos equipamentos públicos do concello para facilitar o seu emprego.

Servizos públicos básicos, que cobren dereitos fundamentais, como educación, prestacións sociais ou sanidade están na actualidade sendo cofinanciados polos concellos, nunha absoluta deixación de funcións e incumprimento das súas competencias por parte da Xunta de Galiza. A política de deterioro sistemático e privatización destes

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

servizos por parte dos sucesivos gobernos do PP fai que siga recaendo nos concellos unha parte importante da súa xestión e financiamento: mantemento e limpeza de centros escolares, centros sanitarios, centros de día e residencias, conservatorios, o SAF, etc.

É fundamental que, para garantir a súa prestación á totalidade da poboación en igualdade de condicións, todos estes servizos sexan asumidos, financiados e xestionados pola Xunta de Galiza.

9. CONCELLOS POLA IGUALDADE E CONTRA O PATRIARCADO

Acción feminista

O BNG ten na súa esencia política a defensa dos dereitos das mulleres e a loita por unha sociedade verdadeiramente igualitaria. Nese empeño levamos investido moitos esforzos e conquistado moitos obxectivos. Mais tamén constatamos que ningún dereito está asegurado se non se defende a cada día e aínda, que é moito o que falta por conquistar e, por tanto, que é preciso dar novos pasos para conseguir novos avances.

A crise económica arrasou coas escasas axudas que moitas mulleres percibían por coidar as persoas dependentes da familia e a reforma laboral e a destrución de emprego expulsou moitas mulleres do mundo laboral, agravando tamén a fenda en ocupación e salarial e disparando o número de mulleres con contratos a tempo parcial. Como nos vellos tempos, a pobreza volve a ter rostro de muller.

A violencia machista e o feminicidio continúan a ser unha lacra que ameaza permanentemente a seguranza e a vida das mulleres, aliás, nun contexto en que sectores reaccionarios pretenden de novo normalizar o machismo e a xustiza continúa a tratar as vítimas como culpadas en canto as súas decisións amparan e fomentan a comprensión cos agresores.

Neste contexto, é fundamental unha política activa desde os concellos que confronte o patriarcado, que defenda os dereitos das mulleres, que esixa mudanzas xurídicas e sociais, que denuncie a permisividade e as irracionais actuacións xudiciais, que implique a sociedade -especialmente a mocidade- na loita pola igualdade e que despregue a súa propia programación para conquistala.

Cómpre aprobar e desenvolver desde os concellos Plans de Igualdade Municipal, utilizando todos os recursos que foren precisos para a súa difusión, implantación e avaliación. Entendemos que a actuación municipal debe desenvolverse en tres áreas: Participación e acceso á información e aos recursos; promoción da igualdade entre homes e mulleres, e abordaxe integral da violencia de xénero.

Para o BNG, promover a igualdade entre homes e mulleres pasa por fomentar a mudanza de valores, rompendo co modelo actual de socialización sexista, promovendo novas formas de ser mulleres e homes e avanzando nun modelo de relacións simétricas. Para iso despregaremos todas as accións que foren precisas no ámbito municipal, entre elas:

- Impulsar actuacións dirixidas a garantir o acceso e a permanencia das mulleres no traballo en condicións de igualdade.
- Mellorar as condicións laborais en sectores de emprego feminizados.
- Impulsar e apoiar a economía social e outras iniciativas que incorporen a perspectiva de xénero no seu funcionamento e posibiliten unha menor dependencia de acceso a recursos.
- Apoiar e promover a iniciativa das mulleres en proxectos innovadores de actividades profesionais.
- Favorecer a conciliación e a corresponsabilidade da vida persoal, laboral e familiar.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Incorporar cláusulas sociais na contratación pública, coa finalidade de favorecer a selección de empresas que destaquen por desenvolver unha política en prol da igualdade.
- Promover a alfabetización informática das mulleres para combater a fenda aínda existente na formación e uso das novas tecnoloxías.
- Fomentar o incremento da implicación social das mulleres, promovendo o asociacionismo e a súa participación activa na toma de decisións da comunidade.
- Xerar estratexias para que as mulleres avancen na ocupación do espazo público.
- Romper co ritualismo de moitas campañas conmemorativas das datas que lembran a loita das mulleres para ir de verdade ao centro do problema, con propostas e mensaxes arriscadas e novas, que peten na conciencia colectiva, nomeadamente no 8 de marzo e no 25 de novembro.
- Integrar a perspectiva de xénero nas políticas municipais, en todos os programas, actuacións, documentos... tanto do propio concello como das asociacións e empresas que traballen co concello. Nos casos en que for preciso, establecer parámetros de discriminación positiva.
- Abordar integralmente a violencia de xénero para loitar contra o crime máis frecuente no mundo, expoñente da máxima expresión da desigualdade e dominación masculina. Isto leva parello o fortalecemento da conciencia colectiva, social e política; da autonomía e crecemento das mulleres; o autocoidado, e o traballo directo coas vítimas.
- Manter e fortalecer os Centros de Información ás Mulleres e dos seus servizos de atención psicolóxica e legal, como recurso fulcral en materia de prevención e mesmo de atención directa e integral ás vítimas de violencia de xénero.
- Impulsar foros de mulleres (Consello das Mulleres, Consello das Mulleres Novas, Mesa de Loita Contra a Violencia...), así como o desenvolvemento do Plans de Igualdade.
- Apoiar as asociacións que traballan coas mulleres que son ou foron vítimas de violencia machista.
- Promover a presenza das mulleres con visión de xénero nos lugares de decisión de asociacións, entidades e organismos.

A diversidade, garantía da igualdade

Os concellos BNG deben ser vangarda na loita contra as desigualdades e discriminacións por orientación afectiva e sexual, identidade e expresión de xénero, debendo traballar para garantir a todas as persoas o dereito a vivir totalmente libres de violencia e opresión. Por iso é importante incorporar a perspectiva da diversidade emocional, sexual e de xénero na axenda política do municipio e na acción política municipal.

Para iso é necesario prestar apoio desde os concellos ao tecido asociativo, poñer en marcha equipamentos e servizos específicos, fomentar a formación, e levar a cabo medidas de loita contra a discriminación.

As políticas municipais LGBT deben impregnar o conxunto de actuacións que desenvolven os concellos co obxectivo de repercutir máis aló do propio colectivo, xa que a súa implantación supón un beneficio para toda a sociedade. E para garantir esta transversalidade cómpre situar estas políticas no centro da acción de goberno.

O BNG nos concellos impulsará:

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- Elaborar o plan local LGBT, e a constitución dunha comisión interdepartamental municipal para garantir a súa implantación e avaliación.
- Incorporar a perspectiva LGBT nos principais plans e programas municipais, para garantir a transversalidade destas políticas.
- Apoiar, fomentar e dinamizar o asociacionismo LGBT do municipio.
- Conmemorar, desde os concellos, xornadas relacionadas co colectivo LGBT como o 31 de marzo (Día da Visibilidade Trans), 26 de abril (Día Internacional da Visibilidade Lésbica) 17 de maio (Día Internacional contra a LGBTfobia), 8 de xuño (Día da Visibilidade Lésbica Galega), o 28 de xuño (Día Internacional do Orgullo LGBT), 23 de setembro (Día da Visibilidade Bisexual), 20 de novembro (Día da Memoria Trans).
- Garantir unha política de comunicación local inclusiva con diversidade sexual e identidade de xénero.
- Garantir que a información municipal (formularios e rexistros) se adapte á diversidade familiar e de identidade de xénero.
- Impulsar un servizo municipal comarcalizado de asesoramento, orientación laboral e apoio LGBT.

10. CAPACES! CONCELLOS BEN XESTIONADOS

Existe unha constatación palpábel sobre a insuficiencia dos recursos económicos cos que contan os concellos para atenderen o elevado número de servizos que prestan á veciñanza. Ademais, o actual marco de financiamento local resulta particularmente inadecuado a respecto das necesidades económicas e financeiras que require a actuación da administración municipal.

Aliás da grave situación ligada á inflación, que agardemos que sexa transitoria, existe unha dinámica estrutural de financiamento da administración local, concellos e deputacións, absolutamente perversa e prexudicial para os concellos galegos. Unha boa parte dos ingresos dos concellos e a inmensa maioría no caso das deputacións veñen pola vía das transferencias do estado. De xeito simplificado, estas transferencias teñen en conta dúas variábeis que son, por un lado a poboación do concello e da provincia, e por outra, unha parte da recadación dos tributos do estado no concello e na provincia. No caso da poboación a escala é profundamente regresiva pois o recibido por habitante está suxeito aos seguintes coeficientes multiplicadores:

Estrato	Número de habitantes	Coefficientes
1	De máis de 50.000	1,4
2	De 20.001 a 50.000	1,3
3	De 5.001 a 20.000	1,17
4	Até 5.000	1

Caso extremo son os concellos máis poboados do estado. Madrid e Barcelona pasan dos 600 e, incluso dos 700 € por habitante, mentres que un concello galego de menos de 5.000 habitantes recibe do estado sobre 180 € por habitante, bastante menos da terceira parte. Vigo recibe arredor de 315 € por habitante. Menos da metade.

Por tanto, temos que seguir demandando que se modifique o sistema de financiamento da administración local galega, que ademais teña en conta elementos como a dispersión e o avellentamento poboacional.

O sistema fiscal local é pouco equitativo, ríxido, insuficiente, e as máis das veces, regresivo. A súa reforma pasa pola adecuación das bases á actividade económica actual e por procurar un financiamento máis independente para todos os concellos.

Neste sentido, o BNG considera necesario actuar en dous niveis diferentes: modificar o actual sistema de Participación nos Ingresos do Estado (PIE), propiciando a integración plena da transferencia da PIE nos orzamentos da Xunta de Galiza e adaptar así a participación ás características do territorio e da organización local galegas e promover a aprobación dunha Lei Galega de Facendas Locais, que constitúa o marco de referencia do financiamento municipal, que promova a autonomía financeira municipal tanto no que fai referencia á ordenación e xestión dos tributos.

Entre tanto, defendemos a utilización de criterios de reparto alternativos aos establecidos actualmente para as transferencias do Estado, mediante a incorporación,

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

xunto co de poboación, doutros criterios adecuados á realidade dos concellos galegos tales como a extensión territorial, densidade de poboación, dispersión poboacional, etc.

Para o BNG é fulcral traballarmos nunha política tributaria municipal que estea ao servizo da veciñanza e para iso o concello debe utilizar todos os instrumentos fiscais de que dispón para complementar o seu financiamento.

É por iso que propomos :

- Traballar na loita contra a fraude fiscal, que constitúe una vía importante para aumentar o nivel de recursos dispoñíbeis e obter unha mellor distribución social da carga fiscal efectiva.
- Propiciar unha integración paulatina dos servizos de recadación das deputacións coa Axencia Tributaria Galega, para mellorar a capacidade fiscal e a información tributaria dos concellos.
- Xestionar intensa e eficazmente a captación de recursos diante de outras administracións, incluídos os fondos de programas europeos, para abordar proxectos de infraestruturas das diferentes áreas de funcionamento do Concello.

O BNG tamén defende no eido municipal a xustiza e a equidade fiscal. As medidas fiscais e de prezos públicos tamén deben ter en conta a necesidade e a capacidade económica da maioría social da poboación. É por iso que propomos as seguintes actuacións:

- Aplicación de criterios de xustiza social no ámbito da fiscalidade municipal para aquelas situacións económico-sociais das persoas contribuíntes, especialmente do colectivo das persoas desempregadas, e outros colectivos en situación vulnerábel e das persoas físicas titulares de actividades dedicadas ao pequeno comercio que atravesan dificultades para os efectos de reducir a súa carga tributaria mediante a modificación das ordenanzas fiscais correspondentes, incluíndo aquí tamén as taxas e prezos públicos.
- Bonificación ás persoas obrigadas ao pago de prezos públicos pola prestación de servizos municipais cando acrediten estar en situación legal de desemprego ou en situación de vulnerabilidade legalmente acreditada.
- Aplicación dun sistema de axudas e bonificacións que permitan o aboamento do imposto de bens inmóbeis aos colectivos máis castigados pola crise.
- Plan de pago personalizado de impostos municipais (ou plan tributario personalizado). Esta medida ten impacto positivo, tanto sobre a Facenda Municipal, que conta con maior liquidez sen recorrer a vía do financiamento externo a curto prazo, como sobre o propio suxeito obrigado ao pago, ao ver reducida a contía final que ten que ingresar en concepto de débeda tributaria.

Co obxectivo de racionalizar e optimizar os recursos económicos e os investimentos, buscando sempre a máis elevada rendibilización social, defendemos:

- Implantar progresivamente o enfoque plurianual e estratéxico nos investimentos locais. En todos os concellos procurarase elaborar un Plano Económico para o mandato da corporación municipal en que fiquen establecidas as prioridades en materia de investimentos. Neste plano figurarán as obras a executar no medio prazo, coas partidas que previsibelmente son necesarias para a súa execución, e darase tamén prioridade a investimentos que procuren melloras ambientais

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

- (eficiencia enerxética, ciclo da auga, recuperación ambiental, sendas peonís...) e sociais (equipamentos sociais e culturais que promovan a cohesión social).
- Impulsar nas deputacións provinciais, mentres estas existiren, a consolidación dos planos únicos que se foron implantando e que pasen tamén a formularse con carácter plurianual, para que os concellos conten cun marco de financiamento orientativo para todo o mandato.
  - Reclamar da Xunta de Galiza a integración no Fondo de Cooperación Local, como fondos incondicionados de cada concello, as axudas e subvencións anuais que o goberno galego destina a entidades locais, para maior respecto á autonomía financeira e a suficiencia local.
  - Reclamar da Xunta de Galiza a creación dun Fondo Anual de Infraestruturas formado por aquelas transferencias de capital que a Xunta destina aos concellos, e que nestes momentos se xestionan a través de convenios e subvencións de carácter discrecional e arbitrario. Todo isto realizarase activando un instrumento de transparencia que permita a visualización anual e na serie histórica das transferencias da Xunta ás entidades locais, e establecendo medidas de reparto equilibrado das dotacións anuais recibidas por cada unha delas.
  - Esixir da Xunta de Galiza un Plan de Financiamento extraordinario co que facer fronte ao forte incremento de gastos enerxéticos que están asumindo os Concellos no exercicio das súas competencia e noutras que lle son impropias, como o mantemento de centros escolares, centros de saúde, etc.

As novas TIC ao servizo da sociedade

Son moitas as ferramentas de que nos dotan as novas tecnoloxías para acadar unha comunicación máis eficaz e eficiente entre os concellos e a veciñanza. As páxinas web institucionais, as redes sociais e todas as novas ferramentas que van aparecendo son elementos poderosos para espallar os nosos recursos, a nosa cultura, lingua e as posibilidades turísticas dos nosos concellos á vez que proporcionan información precisa do labor de goberno e actividades o que contribúe á transparencia e a participación. Mais tamén hai outras moitas caras: os trámites e a propia xestión administrativa que non se entende sen as computadoradas, a relación coa administración na realización de todo tipo de tramites desde o propio domicilio mediante a sede electrónica e os portais de transparencia.

As dificultades veñen da inexistencia dunha axeitada cobertura que permita esa comunicación e por outra banda dos poucos recursos de que dispoñen moitos dos concellos galegos.

Ademais, para un enfoque serio é necesario ter en conta a fenda dixital das persoas que non teñen os recursos precisos para o acceso ás novas tecnoloxías. Esta cuestión fíxose evidente na pandemia e continúa sendo un obstáculo para a demanda cada vez máis urxente de informatizar as relacións coas administracións.

Desde outro punto de vista é necesario garantir un compromiso dos concellos coa implantación de software libre e de código aberto nas administracións xa que supón beneficios tales como un aforro importante de medios económicos e a independencia de solucións foráneas que atan a unha solución e mesmo ao seu formato de datos, obrigando a continuadas contratacións das distintas actualizacións.

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

Por outra parte, o código aberto facilita enormemente a adaptación á nosa lingua, factor esencial para os concellos nacionalistas.

Neste sentido o BNG adoptará as seguintes medidas:

- Traballar para establecer canles de mediación coas operadoras de enerxía, telefonía e outras, que superen a actual de imposición das súas condicións na xestión das instalacións e prestación de servizos, á vez de redactar unha nova normativa que obrigue estas operadoras a estableceren canles de comunicación directa coa administración galega e local.
- Reclamar que os concellos teñan unha participación na taxa de uso do dominio público radioeléctrico previsto na Lei de Comunicacions.
- Garantir o acceso e tramitación electrónica na Administración ás galegas e galegos, implementando ademais plataformas de acceso de doada utilización e comprensión.
- Garantir que todos os concellos e Xunta dispoñan de medios para o correcto funcionamento da administración electrónica que comunique todas as galegas e galegos e o resto das administracións, facilitando e facendo posíbel a realización telemática de todos os procedementos administrativos.
- Propiciar que a veciñanza conte coas capacidades para se poder relacionar coa Administración Electrónica, especialmente as persoas máis vulnerábeis.

11. CONCELLOS COMPROMETIDOS COAS PERSOAS MAIORES

A COVID-19 evidenciou en que situación de desprotección se atopan as persoas maiores, singularmente aquelas que perden autonomía por causa da súa idade. Esta situación non está relacionada só coa cuestión dos centros residenciais (ou residencias) creados para a súa atención e cunha intencionada falta de prazas públicas para xustificar unha oferta privada de tipoloxía diversa na súa forma de titularidade (fondos de investimento, aseguradoras, construtoras e empresas sanitarias, entre outras entidades) que viu unha oportunidade de facer negocio coa situación de necesidade en que se atopan as persoas maiores. En efecto, pensarmos nunha maior oferta de prazas públicas en tales centros non vai ser a solución, porque o problema ten unha dimensión maior e está relacionado precisamente coa falta de adaptación da sociedade ao seu avellentamento.

A transición demográfica cara a sociedades con poboacións de moi avanzada idade é unha evidencia. A Organización Mundial da Saúde (OMS) afirma que as poboacións de todo o mundo envellecen rapidamente. E na Galiza, a nosa poboación de oitenta anos e máis chegará a 249.366 persoas no 2033, que no caso da poboación centenaria pasaría a 4.196 persoas no ano 2033, indicándose polo Instituto Galego de Estatística, nas súas Proxeccións de poboación a curto prazo 2020-2035, que a idade media de poboación na Galiza se sitúa nos 47,5 anos e que o seu valor incrementarase anos tras ano, de modo que, en 2035, se situará nos 51,7. De seguir as tendencias actuais, haberá un maior envellecemento da nosa poboación.

Mais o dato negativo do envellecemento demográfico (en esencia, cambios na estrutura da poboación por aumento da proporción de persoas nos grupos de persoas maiores e unha diminución da taxa de fecundidade, incluíndo na Galiza o impacto da emigración) non debe agochar o dato positivo do aumento da taxa de esperanza de vida. O

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

envellecemento da poboación por aumento da esperanza de vida significa vivir máis anos, confirmando que as políticas de protección social do Estado de Benestar tiveron moito que ver.

Podemos aproveitar as oportunidades que ofrece esta maior lonxevidade, a través da planificación do alcance das súas oportunidades. Ao ser previsíbel, sabemos que esta transición demográfica terá lugar e podémola planificar para aproveitala ao máximo. O beneficio destas oportunidades depende nomeadamente da saúde, de modo que, se as persoas viven eses anos adicionais cun bo estado de saúde, a súa capacidade para faceren o que valoran será apenas diferente á dunha persoa máis nova. Mais, se eses anos adicionais se caracterizan por unha diminución da capacidade física e mental, as consecuencias para as persoas maiores e para a sociedade serán negativas.

Mais para isto, segundo a OMS, debemos contar cun sistema sustentábel e equitativo de cuidados ou atención a longo prazo (isto é, a través dun conxunto de actividades realizadas por outras para que as persoas maiores que tiveron unha perda importante e permanente da capacidade intrínseca, ou corren risco de a ter, poidan manter un nivel de capacidade funcional conforme aos seus dereitos básicos, ás súas liberdades fundamentais e á dignidade humana). E isto, porque as persoas maiores –mesmo con deterioro funcional– seguen a ter un proxecto de vida e teñen o dereito e merecen a liberdade de faceren realidade as súas aspiracións constantes de benestar, plenitude e respecto; porque as familias non poden atender por si mesmas as necesidades das persoas maiores con perda de capacidade grande (e tampouco sería sustentábel nin equitativo); e porque, no século XXI, todos os países deben ter un sistema integral de atención a longo prazo que se poida prestar a domicilio, en comunidades ou en institucións. Este sistema ofrece entre outros beneficios: permitir que persoas maiores dependentes de asistencia sigan a facer as cousas que aprecian e vivan con dignidade; liberar as mulleres para que se dediquen ao que é importante para elas; crear postos de traballo; reducir o uso inadecuado de servizos de atención para casos agudos; e axudar as familias a non caeren na pobreza nin incorreren en gastos catastróficos.

Loxicamente, non lles corresponde aos concellos a responsabilidade da creación e posta en funcionamento deste sistema de cuidados ou atención a longo prazo. Mais, con todo, o certo é que si xogan un papel básico como institucións públicas máis próximas á cidadanía na detección e identificación dos seus problemas, mesmo tamén os relacionados co envellecemento, e como institucións públicas que, dentro do seu ámbito de competencias, tamén poden levar a cabo actuacións moi necesarias no proceso de adaptación da sociedade galega ao seu envellecemento. Trátase de abordar o envellecemento demográfico tamén desde os concellos galegos, contribuíndo así ao envellecemento saudábel e activo, facilitando a autonomía persoal e garantindo que ningunha persoa sexa discriminada a medida que vai envellecendo.

Importa que a perspectiva de idade estea incorporada en todas as políticas e actuacións municipais, facendo que as persoas maiores poidan implicarse identificando as súas necesidades e ofrecendo propostas para a súa solución.

E para isto, propónse que todos os concellos galegos teñan o seu propio plan local de atención ás persoas maiores (con indicadores e medios de seguimento para garantir a súa aplicación e mellora), sempre coa finalidade de saber dar unha resposta municipal ao progresivo envellecemento da poboación do concello e promover a calidade de vida e a

PROGRAMA MARCO. MUNICIPAIS 2023

Unha nova Galiza, concello a concello

participación das persoas maiores do concello, logo dunha diagnose inicial, coa participación das persoas maiores, para identificar ás fortalezas e as debilidades do concello a respecto do seu envellecemento. E a súa estrutura, como mínimo, reparará na actividade municipal centrada nas persoas maiores (promoción da autonomía persoas e saúde das persoas maiores, participación social das persoas maiores na vida comunitaria, inclusión social e respecto ás persoas maiores e información e comunicación municipal para as persoas maiores, entre outras cousas) e na actuación municipal sobre a contorna para garantir a calidade de vida das persoas maiores (espazos públicos, edificios, transporte, vivenda e participación cívica, entre outras cousas).